

Carla Kogelman: *Hannah fürdik.*

JANKOVICS MÁRTON

GYEREKKOROK

Beszélgetés **CARLA KOGELMAN**nal, a Word Press Photo díjazottjával

CARLA KOGELMAN HÉT ÉVE KEZDTE EL FOTÓZNI ALENÁT ÉS HANNÁT, ÉS AZÓTA IS MINDEN NYÁRON VISSZATÉR HOZZÁJUK AZ OSZTRÁK BIOFARMRA, HOGY MEGÖRÖKÍTSE A TESTVÉRPÁR FELNÖVEKVÉSÉT. A FEKETE-FEHÉR KÉPEK NEMCSAK RÓLUK SZÓLNAK, KICSIT MINDNYÁJAN RÁISMERHETÜNK GYEREKKORUNK LETÚNT PILLANATAIRA. NEM VÉLETLEN, HOGY A SZERZŐSÉG ELNYERTE A LEGJOBB HOSSZÚ TÁVÚ PROJEKT DÍJÁT AZ IDEI WORLD PRESS PHOTO KIÁLLÍTÁSON. DE VAJON HOGY LESZ VALAKIBŐL FOTÓS NEGYVEN ÉV FÖLÖTT ÉS MI A GOND A SZÍNEKKEL? CARLA KOGELMANNAL BESZÉLGETTÜNK.

Carla Kogelman: *Hannah és Pipsi, a közeli mezőn talált madár.* Noha a lányok szeretettel gondozták, a madár azon a nyáron meghalt. A lányok szép temetést rendeztek neki.

Carla Kogelman szeret utazni, idegenekkel szóba elegyedni és fényképezőgéppel a kezében nézelődni, de van egy szuperképessége: közben egy pillanatra sem válik turistává. Ez abból az egyszerű vonásából fakad, hogy mindig is szenvedélyesen érdekelték a körülötte zajló emberi történetek: különösen a gyerekek nyűgözték le. Ez már azelőtt is így volt, hogy hivatásos fotóssá vált volna. Pályáját gyerekekkel foglalkozó szociális munkásként kezdte, majd saját színházi ügynökséget alapított, és 25 éven át járta a világot különféle társulatokkal. Szeretett turnézni, bepillantani a színpalak mögé, és a legkülönfélébb emberekkel találkozni az utazások során.

Bőven negyven fölött járt már, amikor jött az újabb nagy váltás: otthagyta a színházat és fotózást kezdett tanulni az amszterdami Fotóakadémián. Amatőrként ugyan régóta fényképezett, de túl akart végre lépni az automata beállítások világán, ez pedig élete egyik legjobb döntésének bizonyult. Úgy érezte, itt az ideje, hogy felkeresse és elmesélje a saját történeteit, miután évtizedekig másokét igyekezett eladni. És a történetek hamar meg is találták. Például Alenáé és Hannáé, a farmercsalád két kislányáé, akikkel 2012-ben találkozott először, mikor egy osztrák ifjúsági színházi fesztivál felkérésére dokumentumfilmet forgatott a mezőgazdasági Waldviertel régióról, ami Bécs és a cseh határ között terül el.

Carla Kogelman: *Hannah, és Sonja* köldöke.

Carla Kogelman: *Hannah és egyik barátja, Ivana.*

Így vetődött el Merkenbrechtsbe, a 170 lakosú biofaluba, ahol megismerkedett a lányok anyukájával, Sonjával: „Sonja meghívott a farmjukra, és azt mondta, nagyon örülne, ha lefotóznám a gyerekeit, mert neki alig vannak képei a saját gyerekkorából” – meséli.¹ Ez az apró gesztus mélyült aztán az *Ich bin Waldviertel* című fotósorozattá, amely immár hetedik éve fut, és sokadik díját nyeri világszerte, most épp a World Press Photo idei versenyén lett első helyezett a hosszú távú projektek kategóriájában. Carla ugyanis összebarátkozott a családdal és azóta minden nyáron 2–3 hetet, vagy akár egy teljes hónapot tölt náluk, gyakran láthatatlanná válva, hogy fekete-fehér képekben örökíthesse meg a testvérpár gyerekkorát. Idén például már háromszor járt a faluban, legutóbb egy sajnálatos apropóból: „Most is épp tőlük jöttem vissza. Múlt héten leégett a farm nagy része, mert egy kisfiú tűzzel játszott a vendégházban, a faépület pedig

véletlenül kigyulladt. Csaknem 250 tűzoltó küzdött egy hosszú-hosszú éjszakán keresztül, hogy legyőzze a lángokat. Mindenképp ott akartam lenni a családdal, hogy lássam, hogy vannak, támogassam őket, és fényképezem az eset utóhatásait. Elsőre úgy éreztem, mintha a saját gyerekkori emlékeim is elégték volna abban a tűzben.” – meséli Carla, és rögtön megnyugtat, hogy senki sem sérült meg a tűzben. Sőt, csodával határos módon az állatoknak sem lett bajuk, a család mind a 17 tehenét biztonságban át tudták menekíteni a szomszédokhoz. Az egész falu összefogott és mindenben segítette őket. Carla szerint a katalizma így akár egy új kezdetet is jelenthet számukra.

„Novemberben könyv formában is megjelenik a fotósorozat, *I am Waldviertel* címen. A hét évnyi anyag epilógusát valószínűleg épp ezek a képek jelentik majd, amelyek a tűzvész utóhatásairól készültek. A gyerekkor véget ér, de az élet megy tovább.”

A gyerekkor Carla számára sem csupa felhőtlen pillanatokból állt. Ő is egy hasonló kis faluban nőtt fel, csak nem Ausztriában, hanem Hollandia keleti részén. Korai éveit teljesen beárnyékolta egy tragikus motorbaleset, amiben hétéves nővére meghalt, apja pedig súlyos mentális sérülést szenvedett. „Mindössze kétéves voltam, de ettől kezdve nem ismerhettem a »normális« apámat és az ezzel együtt járó apai törődést, helyette ott élt velünk egy fedél alatt ez az agresszív férfi. Igazából rettentő kínosan éreztem magam emiatt és szégyelltem őt” – idézi fel Carla, aki pár éve visszament ebbe a faluba, hogy fotósorozatot készítsen róla. A múltját és letűnt emlékeit akarta felkutatni, de nem találta. Ausztriában viszont igen, épp erre bukkant rá. „Persze nem az én gyerekkoromat találtam ott, hanem egy univerzális gyerekkort. A gyerekeken keresztül magamat is ki tudom fejezni. Talán nem véletlen, hogy a képeimben sokan ismernek rá a saját gyerekkorukra.” Persze nem Alena és Hannah az egyetlen testvérpár, akiket Carla hosszú évek óta fotóz. Ott vannak például unokaöccsei, Sam és Tim, akik már sokkal idillibb körülmények között nőnek fel, mint ő és bátyja annak idején. Aztán az utrechti hármás ikrek, Tex, Morris és Soesja, akiknek az életét három éves koruk óta dokumentálja. Itt is azzal kezdődött az egész, hogy a szülők felkérték egy családi portréra, de Carla azóta is képtelen elengedni őket. Rendszeresen visszajár, hogy megörökítse a mindennapok lopott, különleges pillanatait. Vagy mondjuk Josline és Lois, akiknek anyukája fehér, apukája fekete, és éltek már Kamerunban, Hollandiában, jövőre pedig a nyugat-afrikai Beninbe költöznek. De évek óta fotóz egy Amszterdam belvárosában élő nagycsaládot is, akiknél nemrég már a hetedik gyerek született.

Carla Kogelman: *Celine és Alena nézi, amint Hannah pisil.*

Carla Kogelman: *Alena és Hannah*

Téma tehát van bőven, de az ilyen hosszú távú projektek mindig komoly elkötelezettséget kívánnak. Carla szerint nem is maga a fotózás, hanem az anyagi része a legnehezebb ennek a műfajnak. Persze nagy segítség, hogy vannak kiállítások, díjak és versenyek, de sokszor így is nehéz finanszírozni a több éves munkát, sokszor ő is csak saját zsebből és az egyéb bevételeiből tudja fedezni a költségeket. Vannak új utak is, az *I am Waldviertel* album kiadására például épp közösségi finanszírozással igyekszik előteremteni a pénzt. Ennek ellenére nagyon fontosnak tartja, hogy szülessenek ilyen lassan kibomló, az elmélyült szemlélődést szolgáló fotós elbeszélések. Előképekből nincs hiány. Carla számára is komoly inspirációt jelentettek a fotográfia olyan klasszikusai, mint például August Sander portréi vagy Sally Mann munkássága, aki egyik kultikus képsorozatához a saját gyerekeit fotózta nyaranta. De nemcsak fotósok hatottak rá, hanem Michael Haneke *A fehér szalag* című filmje is,

amely dermesztően pontos, fekete-fehér képekben mutatja be a gyerekkor kegyetlen oldalát egy 20. század eleji protestáns, német faluban. „A gyerekkor nemcsak édes dolgokból áll, olykor tud nagyon kegyetlen is lenni, akárcsak a tündérmesék. A gyerekek is képesek rendkívül durvák és gonoszak lenni egymással.” – véli Carla, aki mégis törekszik rá, hogy a történetei pozitív kicsengésűek legyenek. Mert szerinte azok a történetek, amelyeket elmesélünk és megosztunk, meg is határoznak minket – pontosabban azt a valóságot, amelyet teremteni akarunk magunk körül. Arra törekszik, hogy képei egyszerre legyenek költőiek és realiztikusak. Ez érthetővé teszi, hogy miért ragaszkodik a fekete-fehér technikához, ami egyfelől dokumentumszerűbbé teszi a képeket, ugyanakkor finoman el is emeli őket a valóságtól. „A fekete-fehér technika időtlenné teszi a történetet. Erősebbek a kontrasztok, és nem hagyja, hogy a színek elvonják a figyelmet a lényegi tartalomról.”

Alena és Hannah gyerekkora ugyan lassan véget ér, de Carla sorozata ezzel nem zárul le, a családdal kötött barátsága pedig végképp nem. Már most tervezgeti jövő évi látogatását Merkenbrechts-be, és nem kérdés, hogy viszi magával a fényképezőgépét is. Az ilyen hosszú távú projekteknek épp ez az egyik jellegzetes vonásuk, hogy szinte képtelenség lezárni őket, hiszen maga az élet sem áll meg. Mikor megkérdezem tőle, hogy melyik a kedvenc képe a sorozatból, sokat mondóan csak annyit felel: „Mindig a következő, ami még nem készült el.”

¹ Carla Kogelmannal emailben készült az interjú angol nyelven, az idézetek Jankovics Márton fordításában szerepelnek a cikkben.

Carla Kogelman: Hannah és Alena úsznak a farm közelében lévő tóban.

Carla Kogelman: Hannah és Alena, együtt Martinnal és Christiannal (testvérek, akik együtt töltik a nyári szünetet Waldviertelben) játszanak a hintán.

